

ศิลปะ สร้างสุข

หลักสูตร วัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ฉบับที่ 22 เดือน มีนาคม - มีนาคม 2558

www.artculture4health.com

**ละครเขาวงกต
พ้องบวก**
สนุกกับการเรียนรู้
และสร้างเสริมคุณธรรมเป็นสุข

14

**พื้นที่สร้างสรรค์
ด้วยหัวใจที่เปี่ยมรักและเมตตา**
ปี 3

17

**กินอิ่มอยู่
ปัญญา**

20

**น.นก
ใบเมพั่ว**

21

สิบสี่

ศิลป์
สร้างสุข 10

ศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก

สร้างรักด้วยพลังใจ
และเริ่มที่สร้างสรรค์

04

เปิดบ้าน “ศิลปสร้างสุข”

...กว่าสิบปีขององค์การอิสระ สสส. ก็ขึ้นตรงต่อ
นายกรัฐมนตรี

เดือนนี้สร้างงานเพื่อสุขภาพของพี่น้องคนไทย
โดยใช้งบประมาณจากภาษีเก็บตรง อย่างโปร่งใสบาตรูด
กำกับกลางสายตาสหสายสัมพันธ์ในสังคม ที่เฝ้ามอง ซึ่งมี
ทั้งชื่นชม และมองด้วยความหวาดระแวงสงสัย

ทว่า ด้วยแรงจูงใจมุ่งมั่นทำงานของภาคีเครือข่ายต่างๆ
ที่ทำงานร่วมกับ สสส. สามารถบรรลุผลที่เป็นรูปธรรม
จับต้องได้ จากการใช้งบประมาณเฉลี่ยเพียงปีละ 3,000
ล้านบาท แต่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น เกินกว่ามูลค่าเม็ดเงินที่ใช้
สร้างงานเป็นเท่าตัว

แผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ หรือ
จุลสารฉบับนี้เป็นสื่อออกกล่าวถึงงานที่รับผิดชอบ ใน
การสนับสนุนโครงการต่างๆ ที่เน้นผลสู่เยาวชนเป็น
หลักเช่น อีทงเดินหน้าห้องอดขยายผล ออกไปใน
หลายๆ พื้นที่ ทั่วภาคของประเทศไทย ดังที่ทำงานจะได้
สัมผัสผ่านตัวอักษรและภาพภายในฉบับนี้ และ
ยังมีอีกหลายโครงการที่เราได้ละไว้ เนื่องจาก
พื้นที่ในเล่มจุลสารมีไม่เพียงพอ อาทิ

เวทีวัฒนธรรมตลาดนัดศิลปะ - หนองลำทุ่ง..
สื่อสร้างสรรค์ สืบสานสื่อบุคคลวัฒนธรรมชุมชน
ที่มีได้ไม่ยิ่งมียั่งยืน เมื่อปลายเดือนกรกฎาคม
ที่ รร มัธยมดงยาง ตำบลดงยาง อำเภอหนอง
จันทราสาทาม นั้น เป็นการเปิดพื้นที่ในการ
ใช้ศิลปะ มาสร้างสรรค์ จากบุคคลต้นแบบ
ไปสู่ภาคีชุมชนทั้งแบบ นำร่องให้ชุมชนอื่นๆ
ได้เห็น และต่อยอดขยายผล ขยายวงกว้างต่อไป
งานดังกล่าว เกิดขึ้นอย่างอบอุ่นจากทุกฝ่าย ไม่ว่า
จะมีอายุแค่ไหน พ่อแม่ผู้ปกครองครูหลากหลายทั้งเด็ก
ทั้งน้อยไปจนถึงวัยรุ่นซึ่งเป็นแหล่งสาก ตลอดจนหนึ่ง
ทั้งตั้งถ้อยในหน้าเป็องสุข มีนิทรรศการภูมิปัญญา

ท้องถิ่น ที่น่าประทับใจเป็นอย่างมาก ได้แก่ การแสดงของเยาวชน
ทั้งแบบ หนองลำทุ่ง จดนะ "เด็กเทวดา" มาโครเรื่อง "ผีฟ้าพญา
แลน" ที่เด็กตัวน้อยเป็นร้อยคนในงาน รุสล้อมเข้าภาพหน้าเวที
แสดงด้วยแนวท่วงท่าทันสมัยอย่างรู้เรื่องที่แสดง อีกทั้งมีการ ขับพญา
จากเยาวชนทั้งแบบ

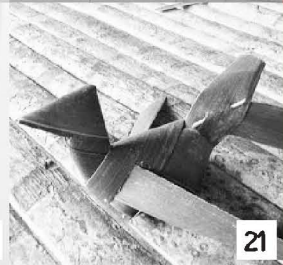
เหนืออื่นใด คือ "พ่อสมบัติ สิมทล้า" ศิลปินแห่งชาติ
สาขาศิลปการแสดงดนตรีพื้นบ้าน สุดยอดเยี่ยมแดนแดนสยาม
ได้ให้เกียรติร่วมขับขานกลอนลำ นำเสนอสื่อที่คิดให้ลด ละ เลิก
เหล้า - บุหรี่ พร้อมกัน ศิลปินพื้นบ้าน พ่อทองจันทร์ ปลายสวน
อีกด้วย ซึ่งจริงๆ จะนำมาให้ชมกันในฉบับต่อไป

ที่เล่าเพิ่มเติมถึงโครงการดีๆ ที่ แผนงานฯ นี้รับผิดชอบ
ภายใต้ชื่อ กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ หรือ สสส.
ก็คงจะพบบอกกล่าวกับทุกท่านได้ว่าเป็นการสร้างงาน สร้างสุข
ให้บรรลุผลอย่างโปร่งใส เป็นรูปธรรมสัมผัสจับต้องได้ ดังที่พิมพ์ได้
เก็บไว้ไว้ข้างต้น คิดทบทวนเมื่อหาที่ที่น่าประทับใจที่หลากหลายได้ในเล่มฉบับ

บายบายพ แอนันท์กัญ

ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สสส.

CONTENTS

เปิดบ้านศิลปสร้างสุข 2

เรื่องเด่นประจำฉบับ
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สร้างเด็ก
ด้วยพลังสื่อและพื้นที่สร้างสรรค์ 4

รายงานพิเศษ
มาเคลื่อนไหว ร่างกายกันเถอะ... 9

สุขจากเครือข่าย
สินไซ ศิลปสร้างสุข 10

ส่งต่อความสุข
ละครเยาวชนพลังบวก 14
สนุกกับการเรียนรู้ และ สร้างสรรค์ชุมชนเป็นสุข

รอบบ้านคนศิลป์
เครือข่ายศิลปวัฒนธรรมอัพเดท 16

เก็บสุขมาเล่า
พื้นที่สร้างสรรค์ 17
ด้วยสายใยสื่อศิลปวัฒนธรรมชุมชน ปี 3

คนศิลปสร้างสุข
กินอ้อผญาปัญญา 20
น.นก ไบมะพร้าว 21

เก็บตกมาฝาก 23

วิสัยทัศน์ (Vision)

“มุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสร้างเสริมสุขภาพทั้งในระดับปัจเจก ระดับชุมชน ระดับสังคม โดยใช้คุณค่าและอัตลักษณ์ของสื่อศิลปวัฒนธรรม ที่เข้าถึงทั้งความจริง ความดี ความงาม และความสุข โดยพัฒนาศักยภาพภาคีเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Change Agents) ได้แก่ ศิลปิน เยาวชน ผู้นำชุมชน เพื่อเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัต พัฒนาประเด็นการเปลี่ยนแปลง (Change Issue) สร้างสรรค์งานศิลปะอย่างมีส่วนร่วมโดยใช้เครื่องมือ กระบวนการสื่อศิลปวัฒนธรรมเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Art & Culture Process of Change) ที่สอดคล้องกับบริบท สถานการณ์และกลุ่มเป้าหมาย เป็นกระบวนการทางสังคมที่ก่อให้เกิดศิลปะสร้างสรรค์ พื้นที่สร้างสรรค์ ชุมชน-สังคมต้นแบบ ที่มุ่งหวังการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ค่านิยม ทักษะคิด และพฤติกรรมสุขภาพ เน้นจิต-ปัญญา สร้างระบบกลไกคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม อันเป็นรากฐานสำคัญของภาคีสุขภาพ สังคมสุขภาพ นำไปสู่การสร้างนโยบาย กลไกความเข้มแข็ง ชีตความสามารถ ในการจัดการดูแลสมรรถภาพของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพและสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน”

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สร้างเด็ก ด้วยพลังสื่อและพื้นที่สร้างสรรค์

ยังจำภาพความสดใส ความสนุกสนาน ร่าเริง เสียงกวีร้อง เสียงหัวเราะ เสียงตะโกน เสียงอ่อน
ความสุขที่ฉายอยู่ในแววตาใดๆ สมัยเด็กๆ หรือจากลูกหลานตัวเล็กๆ ของคุณได้อยู่กับหรือเปล่า...

ภาพเหล่านี้นอกจากจะเกิดขึ้นที่บ้านแล้ว...
โรงเรียนก็เป็นอีกหนึ่งสถานที่หนึ่งที่สามารถเห็นภาพเหล่านี้
ได้... เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการที่สมวัยและครบทุกด้าน
ให้กับเด็ก ศูนย์เด็กเล็กจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งเสริม
และสนับสนุนพัฒนาการให้กับเด็กได้ แต่จากผลสำรวจของ
กรมอนามัยในปี 2553 พบว่าเด็กไทย มีพัฒนาการเฉลี่ยต่ำ
กว่ามาตรฐานเกือบร้อยละ 30 และผลการสำรวจของ
กรมสุขภาพจิตในปี 2554 พบว่าระดับไอคิวของเด็กไทย
เฉลี่ยอยู่ที่ 98.89 ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานที่ 100 ต้องเร่งสร้าง
นวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้เติบโต
สมวัยยิ่งขึ้น ดังนั้นโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ครูศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก ภายใต้ชุด โครงการมหัศจรรย์สื่อสร้างสรรค์ในศูนย์
พัฒนาเด็กเล็ก ที่สนับสนุนโดยสำนักสร้างสรรค์โอกาสและ
นวัตกรรม และ สำนักส่งเสริมวิถีชีวิตสุขภาวะ สสส. โดย

กลุ่มแกนงานสื่อสร้างสรรค์ ได้แก่ สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน
แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน แผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรม
สร้างเสริม สุขภาพ สสส. จึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นปีที่ 2
เพราะเห็นว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นพื้นที่สำคัญในการดูแล
และพัฒนาเด็กช่วงวัย 2-5 ปี ซึ่งเป็นวัยที่สมองเจริญเติบโต
สูงสุดกว่า 80% ของชีวิตมนุษย์ หากได้รับการพัฒนาอย่าง
เต็มศักยภาพ จะสามารถสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ
ต่อไปได้

โดยทพ.กฤษดา เรืองอารีย์รัชต์ ผู้จัดการกองทุน
สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) บอกว่า สสส. สนใจ
ในเรื่องของสุขภาวะในทุกวัย โดยเฉพาะปัญหาของเด็กและ
วัยรุ่น ซึ่งพยายามรณรงค์ทุกปัญหาที่เป็นปัญหาใหญ่ๆ ไม่ว่าจะเป็น
เป็นเรื่องของบุหรี่ เรื่องเหล้า และอื่นๆ การปลูกฝังและส่งเสริม
การเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิด

▶ รศ.ดร.วิลาสินี อดุลยานนท์
ผู้อำนวยการ
สำนักสร้างเสริมวิถีชีวิตสุขภาวะ สสส.

นับว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องมีการส่งเสริม ถ้าเด็กปฐมวัยไม่ได้ถูกวางพื้นฐานที่ดีพอไปสู่วัยประถม เด็กเหล่านี้จะมีปัญหาในการเรียนรู้ เมื่อมีปัญหาเรื่องการเรียนรู้ และพัฒนาการที่สมวัยของเด็กก็จะขาดหายไป จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดูแลตั้งแต่ต้นทางจะได้เป็นการป้องกันและก้าวข้ามแผนระยะยาว

มีข้อมูลการสำรวจประเมินคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) จากองค์การยูนิเซฟ กว่า 200 แห่งทั่วประเทศ พบว่า มีเพียงร้อยละ 67 เท่านั้นที่ผ่านเกณฑ์ สสส. จึงให้ความสำคัญในเรื่องนี้ โดยเปิดโอกาสให้ครู ศพด. ที่สมัครเข้าร่วมโครงการจำนวน 220 ศูนย์ เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวิทยากร และภาคีเครือข่าย สสส. ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อเสริมทักษะและเปิดเวทีแลกเปลี่ยนการจัดกระบวนการเรียนรู้และพื้นที่สร้างสรรค์เพื่อพัฒนาเด็กเล็ก ให้เติบโตอย่างมีความสุขที่ดีครบทุกด้าน คาดหวังว่า 400 กว่าศูนย์นี้จะสามารถสร้างให้เกิดนวัตกรรมรูปแบบใหม่ๆ ที่สามารถขยายผลต่อไป เพราะสื่อสร้างสรรค์ คือ สื่อที่สามารถทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีมีความคิดที่ดี สามารถช่วยในการพัฒนาได้ครบทั้ง 4 มิติ คือด้านร่างกาย ด้านจิตใจ หรือด้านสังคม และที่ด้านของปัญญา

“กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ ใช้ยุทธศาสตร์ 3 ดี ประกอบด้วย สื่อดี พื้นที่ดี และภูมิดี ซึ่งจะช่วยให้ครูผู้เข้าอบรมได้เข้าใจกระบวนการสื่อและพื้นที่สร้างสรรค์ในการพัฒนาสุขภาวะเด็กอย่างรอบด้าน ผ่านวิถีอาหารและการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน การเล่น และศิลปะต่างๆ อาทิ ดนตรี งานวาด งานปั้น ฯลฯ เข้าด้วยกัน ซึ่งเชื่อมั่นว่าทัศนวิสัยของสื่อสร้างสรรค์จะช่วยเปลี่ยนเด็กได้”

ซึ่ง รศ.ดร.วิลาสินี อดุลยานนท์ ผู้อำนวยการสำนักสร้างเสริมวิถีชีวิตสุขภาวะ สสส. บอกว่า สำนักสร้างสรรค์โอกาสและนวัตกรรม และสำนักสร้างเสริมวิถีชีวิตสุขภาวะ สสส. โดย กลุ่มแผนงานสื่อสร้างสรรค์ ได้แก่ สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน แผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ สนับสนุนทุนแก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อเนื่องเป็นปีที่ 2 ซึ่งโครงการได้ดำเนินการในปีแรกด้วยการสนับสนุน ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 138 ศูนย์ ได้ใช้กระบวนการสื่อและพื้นที่สร้างสรรค์ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ด้านการเรียนรู้ ทักษะชีวิต และส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัย เกิดการเปลี่ยนแปลง
 อย่างเป็นรูปธรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างน้อย 1 แห่ง เช่น เด็กๆในศูนย์เกิดความสุขจากการได้
 ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์ ได้เปิดประสบการณ์ใหม่ในการเรียนรู้สุขภาวะและเกิดพัฒนาการ
 ที่เหมาะสมตามช่วงวัยด้วยกระบวนการสื่อและพื้นที่สร้างสรรค์ ชุมชนเห็นคุณค่าของงานที่ครูใน
 ศูนย์ฯ ได้ดำเนินงานและเข้ามาร่วมพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ในศูนย์ฯ"

“ในปีที่ 2 เป็นการขยายผลและต่อยอดจากโครงการในปีแรก โดยสนับสนุน
 การจัดกระบวนการสื่อและพื้นที่สร้างสรรค์ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 220 ศูนย์
 เน้นการบูรณาการแนวคิดสุขภาวะด้วยกระบวนการสื่อและพื้นที่สร้างสรรค์ โดยให้
 ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความเข้าใจ
 แนวคิดและกระบวนการสื่อและพื้นที่สร้างสรรค์ เข้าใจธรรมชาติและพัฒนาการเด็กปฐมวัย
 สามารถสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน และเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานด้วยการแลกเปลี่ยน
 เรียนรู้ผ่านเครือข่ายครู ศพด.”

ทั้งนี้ทางโครงการฯ ยังได้ยกระดับศักยภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ร่วมโครงการในปีที่ 1
 จำนวน 21 ศูนย์ ให้เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ โดยจะมีจุดเด่น ทั้งด้าน
 การบริหารจัดการศูนย์ฯ มีนวัตกรรมในด้านการจัดกระบวนการสื่อและพื้นที่สร้างสรรค์ ครูมีความรู้
 ศักยภาพ และแรงบันดาลใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้แก่เด็ก รวมทั้งสามารถสร้างการมี
 ส่วนร่วมของชุมชน สร้างเครือข่าย ต่อยอด ขยายผลโดยพัฒนาและสร้างสรรค์อย่างหลากหลาย
 จากต้นทุนด้านพื้นที่ บุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่นและ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยโครงการฯจะได้
 ติดตามหนุนเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบอย่างต่อเนื่อง ส่วนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 168 ศูนย์
 ซึ่งได้ร่วมโครงการในปีที่ผ่านมา ก็จะได้รับติดตามหนุนเสริมศักยภาพและเข้ามาเป็นส่วนหนึ่ง
 ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเครือข่ายครูในโครงการฯ โดยได้เปิดช่องทางการสื่อสารเชื่อมต่อ
 เครือข่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ Facebook : **มหัศจรรย์ ศพด. อีกด้วย**

เมื่อเด็ก-เยาวชน คือ 1 ใน 3 ของประชากรทั้งหมด ดังนั้นหากไม่เร่งดูแล และ
 ส่งเสริมพัฒนาการแบบสมัย สถานการณ์วิกฤตของเด็ก-เยาวชน อาจเกิดขึ้นได้ อาทิ
 สติปัญญาต่ำลง, สุขภาพไม่สมบูรณ์ กินน้ำอัดลม ขนมกรุบกรอบมาก ไม่ออกกำลังกาย,
 มีปัญหาสุขภาพจิต พฤติกรรมจากยาเสพติด, บริโภคฟุ่มเฟือย ใช้ชีวิตอยู่ตามร้านเกม
 ผับ ห้างฯ, มีเพศสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ, เห็นแต่ประโยชน์ส่วนตน ขาดจิตสำนึก
 สาธารณะ ก้าวร้าว รุนแรง หรือแม้แต่วงจรการฆ่าโหดศาสนา ขาดรากเหง้า
 วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ไปเลยก็เป็นได้...

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สร้างเด็ก ด้วยพลังสื่อและพื้นที่สร้างสรรค์ ได้อย่างไร...

เกี่ยวกับเรื่องนี้ **นางสาวเข็มพร วิรุณราพันธ์ ผู้จัดการสถาบัน
 สื่อเด็กและเยาวชน (สสย).** บอกว่า การค้นหาชมทรัพย์ 3 ดี ใน
 ศพด. ในชุมชน (สื่อดี พื้นที่ดี ภูมิดี) ที่จะทำให้เด็กมีความสุขที่ดี เกิดการ
 เรียนรู้ รู้จักตัวเอง/ผูกพัน/เข้าใจคนอื่น/ควบคุมอารมณ์ได้/ผูกพัน
 กับธรรมชาติ ต็มด้วยความงาม ของหนังสือ ศิลปะ ดนตรี และธรรมชาติ
 ซึ่งสื่อดี นั้นสามารถแบ่งเป็น 2 แบบ คือ **สื่อมวลชน และสื่อเฉพาะ**
 ซึ่ง**สื่อมวลชน**นั้นจะมี โทรทัศน์, วิทยุ, เทป, ภาพยนตร์, วีดีโอ VCD
 DVD, หนังสือพิมพ์, นิตยสาร, หนังสือ, สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อใหม่
 ส่วน**สื่อเฉพาะ**นั้นจะมีสื่อทางเลือก, สื่อพื้นบ้าน, สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรม

▶ **เข็มพร วิรุณราพันธ์**

เช่น สื่อศิลปวัฒนธรรมและการแสดงนั้นจะมี ดนตรีพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน หุ่นงา ละคร หนังสักตือ กลองยาว โดยสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นจะมีภาษาถิ่น ขนม อาหารพื้นบ้าน การทอผ้า จักสาน ผ้าบาติก ผ้ามัดย้อม กรงนกหัวจุก สมุนไพร ของเล่นพื้นบ้าน ตำนาน ประวัติศาสตร์ชุมชน, สื่อกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ จะมีค่าย นิทรรศการ ปลูกป่า ดูหนัง เดินป่า ส่วนสื่อบุคคล จะมีทั้งปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน พ่อครู แม่ครู บุคคลรอบตัว นั่นเอง

สำหรับพื้นที่ดี จะต้องเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ พื้นที่สุขภาวะ ซึ่งหมายถึง พื้นที่ที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการออกแบบและใช้ประโยชน์ร่วมกัน เป็นพื้นที่บุคคล ครอบครัว และชุมชนได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สานสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เสริมพลังซึ่งและกัน “พื้นที่ดี” ในที่นี้อาจเป็นได้ทั้งพื้นที่สร้างสรรค์ทางกายภาพและพื้นที่สร้างสรรค์ทางความคิดก็ได้ เพราะเมื่อไหร่ที่เด็กเล็ก ได้เล่น ได้เรียนรู้ ได้อยู่กับธรรมชาติ เคลื่อนไหว ปลอดภัย มีส่วนร่วม รู้จักตนเอง รู้จักคนอื่น รู้จักรอยยิ้ม เคารพคนอื่น นั่นถือว่าเด็กเหล่านี้มีพื้นที่ดีแล้ว!!!

ส่วนภูมิทัศน์ ผู้จัดการสถาบันสื่อเด็กและเยาวชน(สสย). บอกว่า เป็นภูมิปัญญาในการฉลาดรู้เรื่องสื่อ ซึ่งหมายถึง การเท่าทันสื่อ เท่าทันตัวเอง เท่าทันสังคม มีทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ อันจะเป็นภูมิคุ้มกันในตัวเอง ครอบครัว และชุมชน ในการป้องกันภัยรอบด้านและสามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ...นอกจากนี้ คำว่า “ภูมิดี” ยังหมายถึง การใช้ภูมิปัญญาของทุกฝ่ายในชุมชน ในการมีส่วนร่วมปกป้องดูแลและสร้างชุมชนร่วมกันด้วย ซึ่งทั้งหมดนี้จะนำมาซึ่ง การเท่าทันตนเอง, เท่าทันสังคม และเท่าทันสื่อในเด็กและเยาวชน โดยจะมีภูมิปัญญา ในท้องถิ่น มาช่วยให้เด็กเรียนรู้เพิ่มเติมนั่นเอง

นอกจากนี้แล้วปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนในวัยนี้มีพัฒนาการที่สมวัยได้นั้นก็คือ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และคุณครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั่นเอง ซึ่งในกิจกรรมครั้งนี้คุณครูจากพื้นที่ต่างๆ ทั้ง 4 ภูมิภาค ที่มีโอกาสเข้าร่วมโครงการทั้งปีที่ 1 และ ปีที่ 2 ได้บอกว่า...

▶ วรยุทธ ลิกษร

วรยุทธ ลิกษร คุณครูจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านบะ จังหวัดสุรินทร์ บอกว่า โครงการนี้ได้ทั้งความรู้ ความสนุกสนานเพิ่มเติม มีความคิดที่ดี สามารถนำกิจกรรมต่างๆ ไปบูรณาการจัดแทรกเสริมในกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งแต่ละกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ ที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือแนวคิดการจัดมุม Brain based Learning (bbl) ที่สามารถนำแนวคิดต่างๆ ไปจัดมุมอยู่ในศูนย์พัฒนาศูนย์เด็กเล็กเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กได้ใช้สมองในการเป็นฐานของความคิดซึ่งเด็กจะได้พัฒนาความรู้ความสามารถในโอกาสต่อไป สำหรับกิจกรรมที่ได้จากการฝึกอบรมนั้นมีมากมาย อาทิ กิจกรรมในการประดิษฐ์สื่อ การตัดกระดาษหรือการทำหุ่นมือ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยกระตุ้นในจินตนาการความคิดของเด็กได้หลายอย่าง เช่นในเรื่องของสี เรื่องของภาษา เรื่องของความคิดสร้างสรรค์ต่างๆ เด็กจะได้ใช้ความคิด ได้ใช้จินตนาการ ใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กในการตัดกระดาษ หรือใช้ความคิดในเรื่องของสี ฝึกการแยกแยะว่าสีมีสีอะไรบ้าง ซึ่งแน่นอนว่าเด็กๆ จะได้ประโยชน์สูงสุดกับโครงการนี้แน่นอน

▶ รุจจิราภรณ์ พรหมิ

ส่วนรุจจิราภรณ์ พรหมิ คุณครูจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านทุ่งน้อย จังหวัดน่าน บอกว่า ได้เข้าร่วมโครงการนี้ครั้งแรก รู้สึกสนใจมากมองว่าเป็นโครงการที่ดี เด็กได้มีโอกาสรับสื่อหรือพื้นที่สร้างสรรค์ในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น เราสามารถนำความรู้ในเรื่องของการจัดภูมิทัศน์หรือว่าจัดสภาพห้องเรียนให้มีความน่าสนใจน่าอยู่ สามารถปรับได้ตามความเหมาะสมของในแต่ละพื้นที่ อีกทั้งความรู้ในเรื่องของการพัฒนาเด็กๆ กับกิจกรรมการเล่นอย่างสร้างสรรค์ซึ่งเด็กกับการเล่นแยกจากกันไม่ได้อยู่แล้ว เพราะฉะนั้นในโครงการนี้ได้แนะนำว่าจะทำอย่างไรให้เด็กเล่นแล้วได้ประโยชน์ ได้พัฒนาตนเอง ...ทุกอย่างที่เกิดขึ้นจากโครงการเป็นการเรียนรู้จากพื้นที่สร้างสรรค์เพื่อนำไปพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพได้จริงๆ

จิตกาภา นวมน์ม คุณครูจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านโป่งสลอด จังหวัดเพชรบุรี บอกว่า กิจกรรมแรกที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเริ่มทำคือการจัดมุมหนังสือ เพราะเป็นมุมที่เด็กสามารถหยิบได้ง่าย โดยการจัดนั้นได้มีการแยกหนังสือออกเป็นหมวดหมู่ การทำเครื่องปิ่นปายเน้นพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ และอื่นๆ ในการเล่นร่วมกับคนอื่น ด้วยเทคนิคที่โครงการทุนเสริมเพิ่มมาทำให้สร้างพื้นที่ดี มีสื่อดี ทำให้เด็กมีภูมิติดตามมาจริงๆ

▶ จิตกาภา นวมน์ม

สำหรับสุจินดา ช่างแสง คุณครูจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านโคกสวรรค์ จังหวัดสกลนคร บอกว่า จากเทคนิคที่ทางโครงการเน้นให้ใช้สื่อหรือภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่นมาปรับใช้กับเด็กและเยาวชนในศูนย์เด็กเล็กนั้น เราได้ทำการสำรวจในพื้นที่ว่ามีภูมิปัญญา มีคนที่มีความรู้ความสามารถในด้านนี้มากน้อยแค่ไหน ? ที่สามารถมาถ่ายทอดภูมิปัญญาได้บ้าง เมื่อพบว่าคนเฒ่าคนแก่ที่มีในชุมชนมีศักยภาพในเรื่องนี้อยู่ เราจึงได้นำกระบวนการต่างๆ มาประยุกต์ใช้กับเด็กๆ มหัศจรรย์ของสื่อนี้ได้เกิดขึ้นจริงๆ เด็กๆ สนใจกิจกรรมมากขึ้น เกิดเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่คนในชุมชนมีส่วนร่วม เป็นการสืบสาน สืบทอดของดีที่มีอยู่ในชุมชนให้เด็กๆ ได้ซึมซับ เชื่อว่าถ้าเขาโตขึ้น เด็กเหล่านี้จะเห็นคุณค่าและช่วยกันดูแลภูมิปัญญาของบรรพบุรุษสืบไปได้

▶ สุจินดา ช่างแสง

▶ รัญญพร ชันววรรณกุล

และธัญญพร ชันววรรณกุล คุณครูจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสิรินธร จังหวัดตรัง บอกว่า ที่ผ่านมาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในหลาย ๆ ที่ยังขาดแคลนทั้งเรื่องของสื่อเด็ก และกระบวนการ เทคนิคเกี่ยวกับการจัดพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก เมื่อได้ข้อเสนอแนะ ได้คำแนะนำตรงนี้ไป ทำให้ได้รู้ว่าสื่อทุกอย่างที่อยู่ใกล้ๆตัวสามารถนำมาปรับเป็นสื่อสำหรับเด็กได้ทั้งหมด ซึ่งนี่จะเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่จะนำไปพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ ให้เด็กต่อไป

เตรียมรู้ เตรียมตัว เตรียมใจ เลือกลงมือเล่น ฝึกฝนให้เด็กเป็น ให้เด็กเห็น เขาบ๊ิด เด็กจะเติบโตเป็นคนดีสมบูรณ์ได้ ต้องเป็นคนดีมีความสุข และเป็น คนเก่ง พ่อ แม่ ผู้ปกครอง หรือครูผู้สอนต้องจัดประสบการณ์การเล่นให้เป็น เพื่อพัฒนาสมองในช่วงวัยเด็กเล็ก ปรับการเรียนรู้ให้เขา คิดดี พูดดี ทำดี ตลอดชีวิต สร้างได้ไม่ยากเริ่มตั้งแต่ตอนนี้เพื่อพัฒนาการที่ดีสมบูรณ์ของ พวกเขา...อนาคตของชาติ!!

มาเคลื่อนไหว “ร่างกาย” กันเถอะ...

การเคลื่อนไหวร่างกายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย โดยเฉพาะช่วงปฐมวัย ที่ต้องให้ความสำคัญกับพัฒนาการทาง การในทุกๆ ด้านไปพร้อมๆ กันกับพัฒนาการทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม ตลอดจน สติปัญญา เพื่อนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพดีตลอดทุกช่วงเวลา ของชีวิต

โดยเฉพาะในวัยแรกเกิดถึง 5 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่อยู่ระหว่างการมีพัฒนาการทางกลไกการเคลื่อนไหว (Motor Development) มากที่สุด ในงานอบรมเชิงปฏิบัติการ มหัศจรรย์สื่อสร้างสรรค์ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ สนับสนุนโดยสำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สสส. ที่ผ่านมา ได้บอกว่า สำหรับเด็กเล็กแล้ว การเคลื่อนไหวทางด้านร่างกายที่ เหมาะสม ส่งเสริมพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวพื้นฐาน (Fundamental Movement) ของเด็กเล็ก มีหลากหลายกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการเดิน การทรงตัว การวิ่ง กระโดด ปีนป่าย ขว้างปา ฯลฯ ซึ่งทักษะ ด้านการเคลื่อนไหวนั้นจะต้องประกอบด้วย การเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ใน ความสามารถของตน สร้างความมั่นใจและ รู้จักตนเอง ส่งผลต่อพัฒนาการด้านบุคลิกภาพของเด็กในอนาคต ด้วยความเจริญก้าวหน้า ทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เต็มไปด้วยการต่อสู้ ดิ้นรน การได้ระบายออกทางความรู้สึก ผ่อนคลายความตึงเครียด ทางกาย-ใจ สามารถปรับตัวด้านสังคมได้ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้ การเคลื่อนไหว ร่างกาย จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้เลย ...ดังนั้นเด็กฯ จ้ามาเคลื่อนไหวร่างกายกันเถอะ!!!!

การเคลื่อนไหวง่ายๆ สองใช้กับเด็กฯ คุณะ...

ให้อิสระเด็กในการเคลื่อนไหว จากนั้นให้เด็กเตรียมฝึกการหายใจเข้าออก จะใช้เวลาประมาณ 5 นาที โดยให้เด็กวางมือบน ท้องโดยกำหนดให้หายใจเข้าท้องพองนับ 1-3 และหายใจออกท้องยุบลง ทำซ้ำอีก 2 ครั้ง การหายใจเข้าและหายใจออกในขั้นนี้จะ เป็นการนำให้เด็กรู้จักการหายใจ เป็นการกระตุ้นให้ปอดได้ทำงาน ฝึกบริหารอวัยวะต่างๆและสมองให้ได้ทำงานมากขึ้น การฝึกหายใจ ช่วยฝึกสมาธิและสติ ฝึกการอยู่กับปัจจุบัน และความสงบทางใจ ต่อมาใช้เวลา 15 นาที ด้วยการฝึกให้เด็กทำท่าเลียนแบบท่าทางเป็น สัตว์หรือธรรมชาติ เช่น ท่าต้นไม้ เป็นท่าที่เด็กยืนขาเดียวพร้อมชูมือขึ้นประสานกันเหนือศีรษะ ทำภูเขา เป็นท่าที่เด็กยืนตัวตรงขาแยก พอประมาณพร้อมทั้งชูมือประสานกันเหนือศีรษะ ท่าลิง มีลักษณะท่าคล้ายเตรียมตัวออกวิ่ง ท่าเต่า เป็นท่าที่เด็กนั่งคุกเข่าโน้มศีรษะไป ข้างหน้าให้จรดกับพื้น มือแนบลำตัว ท่ากระต่าย มีลักษณะคล้ายท่าเต่าเพียงแต่มือทั้งสองข้างจะแนบกับศีรษะท่าทางคล้ายหูกระต่าย

ท่าดอกไม้ เป็นท่าที่เด็กนั่งขัดสมาธิแล้วเหยียดมือทั้งสองออกไปด้านข้างให้ขนานกับลำตัว

ท่าผีเสื้อ เด็กจะนั่งตัวตรง เหยียดเท้าทั้งสองข้างมาข้างหน้าให้จรดกันและนำ มือทั้งสองมา ประสานกันไว้ที่ปลายเท้า ท่าตึกแฉก เป็นท่าที่เด็กนอนคว่ำกับพื้น

แล้วเหยียดขาข้างใดข้างหนึ่งขึ้นเหนือพื้น นอกจากนี้ยังมีท่าอื่นๆที่เหมาะสมกับเด็ก

เช่น ท่างู ท่าสุนัข เป็นต้น ซึ่งท่าทางอาจดัดแปลงได้ตามความเหมาะสม

จากนั้นให้จบด้วยท่าทางผ่อนคลาย สงบ เสมอ ระยะเวลาในขั้นนี้จะใช้ประมาณ 5 นาที

เป็นการปรับการเคลื่อนไหวเข้าสู่ภาวะปกติ ด้วยการนวดกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ และ

นั่งสมาธิแผ่เมตตาโดยใช้เพลงบรรเลงประกอบ... **แค่นี้ก็ช่วยให้เด็กได้เคลื่อนไหว**

ร่างกายฝึกพัฒนาการเด็กให้เหมาะสมกับวัยแล้วละ...

...เบื้องหน้าของฉากงาใต้เงาไฟ
ที่เรียกรอยยิ้มจากผู้ชมนั้น ด้านหลังฉาก
คือ ความพร้อมเพียงของทั้งคนเชิด คนร้อง
คนให้จังหวะ-สัญญาณ รวมทั้งดนตรี และ
ภายใต้ความพร้อมเพรียงนั้น ก็มีสิ่งที่เรียกว่า
คุณธรรม อยู่มากมาย...

สิบโซ ศิลป์สร้างสุข

“สิบโซ” หรือที่หลายคนรู้จักในนาม “สังข์ศิลป์ชัย” เป็นวรรณกรรมพื้นบ้านสองฝั่งโขงที่ยังปรากฏอยู่และสืบค้นได้ ว่ากันว่าสิบโซนี้ได้เค้าโครงเรื่องมาจากปัญญาสชาดก หรือ “พระเจ้าห้าสิบชาติ” คือชาดกในลำดับที่ 29 เรื่อง “ท้าวพยากุศสะราตชาดก”

สำหรับอีสานบ้านเรา เรื่องราวการต่อสู้ของสามพี่น้องฝ่ายธรรมะ คือ สังข์ สิบโซ และสีโห กับฝ่ายอธรรม ได้ถูกแปรรูปและเข้าไปบูรณาการเป็นเนื้อเดียวกับศิลปะและวัฒนธรรมหลายแขนง ทั้งหมอลำ การเทศน์ การเล่านิทาน ประโมทัยหรือหนังตะลุงอีสาน ฮูบแต้มหรือจิตรกรรมฝาผนัง

ความแยกคางเขิงสุนทรียะของวรรณกรรมเรื่องนี้ อยู่ที่การรับรู้ การตีความและพื้นภูมิทางธรรมของผู้อ่านเป็นสำคัญ

คนที่พอใจแค่ **“เปลือก”** ก็จะได้ลิ้มรสเพียงความสนุกสนาน ตื่นเต้น รั้าใจไปกับการผจญภัย การชิงรักหักสวาท การชิงไหวชิงพริบ ครบทุกรสชาติของบุคลุชน

คนที่ไปถึง **“กระพี้”** ก็จะได้ขบคิด แนวทาง แนวปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ได้กับการดำเนินชีวิต การครองตน และการครองใจผู้อื่น รวมถึงการได้รู้จักรากเหง้าของตนเอง ได้ซึมซับและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ

แต่ถ้าไปจนถึง **“แก่น”** แล้วไซ้ สิบโซ ก็คือ อภิธรรมขั้นสูง อันหมายถึง แนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อสั่งสมปัญญาบารมีไปสู่โลกุตระธรรม

ในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สิบโซยังคงมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็น **“แบบเรียน”** เพื่อการบ่มเพาะคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่เด็กและเยาวชน สำหรับประเทศไทย สิบโซจะมีความสำคัญที่แผ่วเบาลงไป ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะของวรรณกรรมพื้นบ้าน หรือวรรณกรรมที่แฝงด้วยหลักพระพุทธศาสนา แฝงเบาไปพร้อมกับศิลปะวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ถูกกลืนหายไปกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเด็กและเยาวชนคนอีสานรุ่นใหม่ฟังเพลงสตรีตลูกทุ่ง แทนหมอลำ ดูซีรีส์เกาหลี แทนหนังบักต้อหรือหนังประโมทัย ชมภาพยนตร์ในซีเนเพล็กซ์

แทนจิตรกรรมตามฝาผนังโบสถ์ วัดไชยศรี บ้านสาวะถี อ.เมือง จ.ขอนแก่น เป็นวัดเก่าแก่ที่มีโบสถ์หรือสิม อายุมากกว่า 100 ปี เดิมทีเป็นโบสถ์มุงหลังคาด้วยแผ่นไม้ มีปีกยื่นออกไปสองข้างตามแบบสถาปัตยกรรมอีสานดั้งเดิม ต่อมาเมื่อหลังคาเริ่มทรุดโทรม จึงได้รื้อและทำขึ้นใหม่เป็นสถาปัตยกรรมแบบรัตนโกสินทร์ แต่ที่สำคัญ ฝาผนังทั้งด้านในและด้านนอกยังคงปรากฏภาพจิตรกรรมหรือ “ฮูบแต้ม” เป็นเรื่องราวของสิบโซ ที่สมบูรณ์ สวยงาม และเด่นชัด

ท่านพระครูบุญชยากร เจ้าอาวาสวัดไชยศรี เป็นทั้งพระนักพัฒนา และผู้นำด้านจิตวิญญาณที่ยังคงอนุรักษ์ สืบสาน เชื่อมร้อย และต่อยอดงานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอีสานหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับวิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างกลมกลืน

เช่นเมื่อครั้งเดือนสี่ ...ฉันเคยมาร่วมงานประเพณี **ข้าวจึงานบุญผะเหวดที่นี่**

ฝ่าลมหนาวเข้ามาถึงวัดตอนตีสี่ ก็เข้าใจว่าเข้ามากแล้ว แต่ทั้งลานวัดที่ฟ้ายังไม่ทันสว่าง กลับปรากฏ เงาตะคุ่มรวมกันอยู่เป็นกลุ่ม เป็นหย่อม ทั้งเด็กเล็ก หนุ่มสาว ผู้เฒ่าผู้แก่ กำลังนั่งจิบชาด้วยกันอย่างตั้งใจ ค่อยบรรจงปั้นข้าวเหนียว ทาด้วยไข่ปรุงรส และจี้ด้วยไฟอ่อน ๆ กลิ่นข้าวหอมฟุ้งไปทั่วลานกว้าง แต่บ้างก็มานั่งให้กำลังใจ และบ้างก็มาเพื่อขออั่งไฟอุ่นให้คลายหนาว

...มาถึงเดือนเจ็ด ฉันกลับมาที่นี่อีกครั้งกับ **“โครงการสิบโซโมเดล แห่งบ้านสาวะถี”** นำร่องศิลปอีสานสร้างสรรค์ เพื่อการสร้างพื้นที่ดีวิถีสุข ภายใต้การสนับสนุนของแผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สสส.

“ค่ายศิลปะอีสานสร้างสรรค์” เป็นค่ายที่เปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ รวม 5 แห่งในโซนนี้ อาทิ 1.โรงเรียนบ้านสาวะถี (สาวัดถิราษฎร์รังสฤษฏ์) 2.โรงเรียนสาวะถีพิทยาสรรพ์ 3.โรงเรียนบ้านลาดนาเพียง 4.โรงเรียนบ้านโนนคู่ และ 5.โรงเรียนบ้านจิ้ง จำนวนกว่า 130 ชีวิต ได้มาเรียนรู้เรื่องราวของลิข และสร้างสรรค์ลิขในแบบฉบับของตนเอง ภายใต้บริบทของศิลปะและวัฒนธรรมที่ตนสนใจ โดยมีการจัดเป็นฐานปฏิบัติการการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวม 9 ฐาน ได้แก่ วาดรูป แต่งเพลง เล่นดนตรีกันตริ้ม ทำหนังประโมทัย ทอผ้า เขียน และร้องเพลงกล่อมลูก วารสาร สารคดี และหนังสือ

ใน ฐานวาดรูป เด็กๆ ได้รับแจกกระดาษผ้าดิบ คนละหนึ่งใบ จากนั้นวิทยากรก็จะสอนหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวาด และให้เด็ก ๆ ได้วาดภาพตามแบบจิตรกรรมฝาผนังรอบโบสถ์ โดยเลือกเพียงรูปใดรูปหนึ่งที่ตนสนใจ นั่นหมายความว่าพวกเขาจะได้เรียนรู้เรื่องราวของลิข และคุณค่าในเชิงคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อมกันด้วย

ฐานหนังประโมทัย หรือหนังบักต้อ หรือหนังตะลุงอีสาน สิ่งที่ได้ประจักษ์ก็คือ ความสุข ความรักและความสามัคคีที่ก่อตัวขึ้นในระหว่างการทำงานร่วมกัน สิ่งที่สอดแทรกอยู่ในการประกอบสร้างเรื่องราวและการละเล่นดังกล่าว คือ

การลดทอนความสำคัญของ “บุคคล” ให้อยู่ที่ “กลุ่มบุคคล” ความสำเร็จไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยระบบ “ข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว” แต่มันจะต้องไปด้วยกันทั้งองคาพยพ เบื้องหน้าของฉากขาได้เงาไฟที่เรียกรอยยิ้มจากผู้ชมนั้น ด้านหลังฉาก คือ ความพร้อมเพียงของทั้งคนเชิด คนร้อง คนให้จังหวะสัญญาณ รวมทั้งดนตรีและภายใต้ความพร้อมเพียงนั้น ก็มีสิ่งทีเรียกว่าคุณธรรมอยู่มากมาย ทั้งเรื่องวินัย ความเอื้อเฟื้อ ความกล้าหาญ หรือกล้าที่จะทำดี ความอดทน ตลอดจนการเป็นผู้นำและผู้ตาม

สำหรับ ฐานหมอลำหุ่น ได้เริ่มจากการให้เด็ก ๆ เข้าไปในหมู่บ้าน และขอรับบริจาคข้าวของเครื่องใช้ที่ไม่ใช้แล้ว เพื่อนำมาประดิษฐ์ เป็น “ฉาก” และ “ตัวละครหุ่น” จากนั้นก็มาช่วยกันออกแบบและประดิษฐ์ประดอยอย่างถ้อยที่ถ้อยอาศัย ตั้งอกตั้งใจจนกระดิดข้าวหลาย ๆ ใบและสิ่งของเหลือใช้ กลายเป็น “หุ่น” ที่มีชีวิตเหมือนตัวคนเชิด ส่วนฐานอื่นๆ ก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน คือ การเรียนรู้เรื่องราวลิข การเก็บรวบรวมข้อมูลและการนำเสนอลิขในจินตนาการผ่านงานด้านศิลปะและวัฒนธรรม

ซึ่งน้องเมย์ นางสาวสุชาดา สุดตา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาวะถีพิทยาสรรพ์ จังหวัดขอนแก่น ผู้เข้าร่วมฐานวรรณศิลป์ บอกว่า โครงการลิขโมเดล แห่งบ้านสาวะถี

▶ น้องโอบ

▶ น้องเบย์

▶ น้องกอล์ฟ

เป็นโครงการที่ดีที่ทำให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้นำความรู้เรื่องของลิขโซที่มีอยู่มากสื่อสาร และถ่ายทอดให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่ยังไม่รู้ชัดเจน และคนภายนอกที่สนใจ ได้เรียนรู้และเข้าใจเรื่องลิขโซเพิ่มมากขึ้นผ่านสื่อ 4 ฐานใหญ่ (9 ฐานย่อย) อาทิ วรรณศิลป์ ทัศนศิลป์และหัตถศิลป์ ศิลปะการแสดง และสารคดี ซึ่งส่วนตัวแล้วเลือกเรียนรู้เรื่องวรรณศิลป์ เพราะชอบเขียนมาตั้งแต่แรกแล้ว โดยผลงานที่ได้ในกิจกรรมครั้งนี้ มีเนื้อหาว่า ไชยศรีมีของดี อัยารอริมาเร็วไว ไชยศรีมีลิขโซ ผู้มีใจกตัญญู ฮูปแต่มถึนเรานี้ ล้วนมากมีลิขมีความรู้ สิโหนคนเชิดชู แหล่งเรียนรู้ถิ่นไทยเรา และบทที่เขียนถึง นางเกียงคำ (นางกนิษฐที่ศิลป์ชัยหลวงรัก) ว่า เกียงคำช่างงามนัก มีรูปลักษณ์อรชร มารยาทกึ่งงามอน ไม่บันทอนจิตใจใคร กนิษฐชื่อเกียงคำ นางผู้คนพาสุขใจ ลิขโซแสนสดใส ที่ได้ใจนางกนิษฐ...ซึ่งตนหวังว่าคนที่ได้อ่านจะเข้าใจตัวละครในลิขโซมากขึ้น

ด้านน้องใหม่ เด็กชายใหม่ไทย เยาวระ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสาวะถี (สาวะถีราษฎร์รังสฤษฏ์) จังหวัดขอนแก่น ผู้เข้าร่วมฐานศิลปะการแสดง หมอลำหุ่น รับผิดชอบเป็นผู้เชิดสิโหน บอกว่า ถึงแม้ว่าตนจะเรียนอยู่ชั้น ป.6 แล้วแต่ตนก็ยังอ่านหนังสือไม่ค่อยออก แต่แปลกใจมากไม่รู้ว่าเพราะอะไร เวลาตนเข้าร่วมกิจกรรมในฐานนี้ตนสามารถ

จดจำและสามารถทำหุ่นที่เชิดได้เอง แล้วยังออกมาสวยด้วย ซึ่งหุ่นที่ชื่อสิโหนี่ตนได้ประดิษฐ์มาตามลักษณะของภาพวาดตัวสิโหนี่ที่อยู่ในสิมภายในวัดไชยศรี และจินตนาการว่าถ้าออกมาจะเป็นรูปร่างอย่างไร ด้วยเทคนิคที่ครูเชียง จากหมอลำหุ่นคณะเด็กเทวดาสอนให้ จึงออกมาเป็นสิโหนี่ กระต๊อบข้าวเหนียวและวัสดุเหลือใช้ที่หาได้จากชุมชนตัวนี้ หลังจากจบกิจกรรมตนจะนำความรู้ที่ได้รับไปสอนเพื่อนๆ คนอื่นๆ ในโรงเรียนต่อ ทั้งความรู้เรื่องลิขโซ การทำหุ่น และการเชิดหุ่น เพื่ออนุรักษ์ของดีที่มีอยู่ในชุมชนของเราไม่ให้สูญหายไป..

ส่วนน้องกอล์ฟ นายบุรินทร์ ป็องจันทร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาวะถีพิทยาสรรพ์ จังหวัดขอนแก่น ผู้เข้าร่วมฐานคีตศิลป์ บอกว่า โครงการลิขโซโมเดลแห่งบ้านสาวะถี นี้ทำให้ตนและเพื่อนๆ เรียนรู้ประวัติของลิขโซมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของคุณธรรมที่มี ไม่ว่าจะเป็น ความกล้าหาญ ขยัน พ้อเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์ และกตัญญู นอกจากนี้ในความรู้เฉพาะด้านคีตศิลป์ที่ได้รับจากโครงการนี้ทำให้ตนมีเทคนิคในการแต่งเพลงเพิ่มมากขึ้น เรียนรู้เรื่องโน้ต และจังหวะดนตรีเพิ่มมากขึ้น เชื่อว่าหลังจากจบโครงการนี้ตนจะสามารถเขียนเพลงเป็นแน่นอน จากนั้นตนจะนำความรู้ที่ได้รับนี้ไปแต่งเพลงเพื่ออนุรักษ์ของดีที่มีในชุมชนและเผยแพร่เพื่อรักษาสิ่งที่บรรพบุรุษทำไว้ ให้คงอยู่สืบต่อ และตกทอดไปสู่รุ่นลูกหลานต่อไป

“...คุณครูเป็นผู้ให้ความรู้ พวกเราจะปฏิบัติตามที่คุณครูบอกและให้ไว้ตลอดไป” น้องกอล์ฟฝากไว้

สำหรับฉันทแล้ว นับได้ว่าโดยกระบวนการดังกล่าวนี้ ได้ทำให้เด็กๆ เรียนรู้คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันดีงามด้วย “ความสุข” เป็นการเรียนรู้แบบ “by heart” มิใช่ “by head” ซึ่งจะเป็นประสบการณ์และความทรงจำที่ฝังลึกอยู่ในตัวตนของเขา มิใช่เป็นเพียงความรู้ที่ได้จากการอ่านหนังสือหรือการท่องจำตามตำรา

“ลิขโซ” ได้ถูกปลูกให้มีชีวิตโลดแล่นอยู่ในความคิดของเด็กๆ แล้ว สิ่งที่เหลือก็คือ เราจะต่อยอดและขยายผลเรื่องนี้กันอย่างไร... ให้ความสุขนี้เป็นสุขที่ยั่งยืน ....

ละครยาวชน “พลังบวก” สนุกกับการเรียนรู้ และ สร้างสรรค์ชุมชนเป็นสุข

“สนุก” “เรียนรู้” “สร้างสรรค์” “เป็นสุข”

นี่คือที่มาและหัวใจหลักที่เกิดขึ้นในกิจกรรม Youth Drama Plus School Network Building and Festival 2015 หรือ ละครเยาวชนพลังบวก สนุกกับการเรียนรู้ และสร้างสรรค์ชุมชนเป็นสุข โดยเครือข่ายหน้ากากเปลือยแผนเยาวชน

ภายใต้การสนับสนุนของแผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ สสส. เครือข่ายนี้เป็นเครือข่ายการทำงานที่ใช้ความรู้เรื่องการผลิตละครมาเป็นสื่อกลางในการบ่มเพาะเด็กและเยาวชน เน้นสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างกิจกรรมจิตอาสา สร้างสรรค์ชุมชน และศิลปะการละคร ตลอดจนบูรณาการละครกับกิจกรรมจิตอาสาสร้างสรรค์ชุมชนและเผยแพร่สู่สาธารณชนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปเป็นพลังบวก

โดยนายนินาท บุญโพธิ์ทอง ผู้รับผิดชอบโครงการและผู้อำนวยการหน้ากากเปลือยแผนเยาวชน บอกว่า ค่ายละครเยาวชนพลังบวกได้รวมตัวกันทำกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่องมาจนถึงตอนนี้ก็ก้าวสู่ปีที่ 4 แล้ว ซึ่งกิจกรรมหลักที่เกิดขึ้นจะเน้นอบรมพื้นฐานละครเพื่อการสร้างสรรค์ชุมชน เรียนรู้ทักษะพื้นฐานการละคร และการจับประเด็นสำหรับการสร้างละครเพื่อการพัฒนาชุมชนเป็นหลัก ...จนตอนนี้มีสถาบันการศึกษาที่สนใจเข้าร่วมมากถึง 14 สถาบัน คือ...

โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน, โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา, โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า, โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม, โรงเรียนนวมินทร์เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า, โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล, โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย, โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (แผนกมัธยม), โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แผนกมัธยม, โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย, โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย, โรงเรียนศรีอยุธยาในพระอุปถัมภ์, โรงเรียนศึกษานารี วิทยาลัยนาฏศิลป์ และโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกมัธยม รวมทั้งหมดกว่า 159 ชีวิต

นายนิเนา บุญโพธิ์ทอง บอกต่อว่า กิจกรรมที่เกิดขึ้นนี้เน้นนำกระบวนการละครมาใช้ในการพัฒนาทักษะ “การสื่อสาร” “การเรียนรู้ทางการศึกษา” และ “การสร้างแรงบันดาลใจจิตสาธารณะ” มาบูรณาการละครเพื่อสนับสนุนกิจกรรมจิตอาสาสร้างสรรค์ชุมชน เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เกิดเป็นเยาวชนพลังบวก ซึ่งในกระบวนการจะให้เยาวชนที่เข้าร่วมทั้งหมดแยกกลุ่มปฏิบัติการละครเพื่อการสร้างสรรค์ชุมชน โดยในแต่ละกลุ่มมีทั้ง “คนทำละคร” “นักศึกษามหาวิทยาลัย” และ “นักเรียนมัธยม” ที่มีประสบการณ์มาเป็นแกนนำในทีมพาผู้เข้าร่วมกลุ่มเรียนรู้กระบวนการละครเพื่อการสร้างสรรค์ชุมชน จากนั้นจะมีการนำเสนอผลงานละครสร้างสรรค์ชุมชนจากกลุ่มปฏิบัติการย่อย โดยนำเอาประเด็นที่สนใจมาพัฒนาเป็นการแสดง

ปีนี้มีการแสดงทั้งหมด 8 ประเด็นด้วยกัน คือ 1. Teacher ว่าด้วยเรื่องมุมมองระหว่างนักเรียนกับครู และการสื่อสาร 2. สักโซว์ ว่าด้วยเรื่องของกลุ่มเด็กที่ถูกมองข้าม และ อยากทำสิ่งดีๆ ให้ทุกคนเห็น 3. CLOSE? ว่าด้วยเรื่องความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว และระยะห่างที่มองไม่เห็น 4. บอกรัก ว่าด้วยเรื่องการบอกสิ่งดีๆ กับคนอื่น 5. แม่เผ่าคินชิฟ ว่าด้วยเรื่องของกรรมและผลของการกระทำ 6. เฮีย and HERE ว่าด้วยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพี่ชาย และ น้องชายกับความเชื่อใจ 7. นางร้าย ว่าด้วยเรื่องของคนกลุ่มหนึ่งที่ถูกสังคมตัดสิน และ 8. Ghost ว่าด้วยเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน กับการเรียนรู้ที่จะก้าวต่อไป

โดยทั้งหมดนี้ นายนิเนา บุญโพธิ์ทอง บอกว่า สามารถวัดการเปลี่ยนแปลงของเยาวชนได้อย่างชัดเจนจากความสนุกกับการเรียนรู้ สามารถนำการละครลงไปสร้างสรรค์ชุมชนเป็นสุขได้ ...รอยยิ้ม เสียงหัวเราะ และความสุขที่เกิดขึ้นตลอดกิจกรรมสามารถจรรี้นตีได้อย่างไม่มีข้อกังขา และทั้งหมดนี้ นำมาสู่การประเมินกระบวนการและการขยายพื้นที่ทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้างต่อไป... สถาบันการศึกษาไหนสนใจสามารถติดต่อเข้ามาเพื่อเรียนรู้กระบวนการต่างๆ ได้ที่ nakedmasks@gmail.com รับรองได้เยาวชนพลังบวกแกนนำทุกคนยินดีถ่ายทอดแบบไม่มีหวง นั่นเพราะทุกคนบอกว่า กิจกรรมการละครที่พวกเขาได้เรียนรู้ สามารถเปลี่ยนเขาซึ่งเป็นเยาวชนธรรมดา ให้กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก ได้ดีมาก อยากให้เยาวชนคนอื่นๆ ได้รู้สึกแบบเดียวกันกับที่เขารู้สึก....

ใครที่สนใจมาร่วมเป็นเยาวชนพลังบวก ใช้การละครเปลี่ยนตัวเอง เปลี่ยนชุมชน เปลี่ยนสังคมกันเถอะ... เด็กๆ พลังบวกฝากมาบอก...

^ _ ^

กิจกรรมค่ายสะบัดชัยเกร์

ที่อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ เกิดกิจกรรมค่ายสะบัดชัยเกร์ สร้างวิทยากรวัยทีนสร้างพลังความเข้มแข็งชีวิต ที่โรงเรียนวัดแม่แก้วน้อยขึ้น โดยในกิจกรรมได้แบ่งฐานต่างๆ เป็น 4 ฐาน ได้แก่ 1. ฐานพ็อนศาตราวุธยาว “หอก” 2. ฐานพ็อนศาตราวุธ “ดาบ” 3. ฐานกลองสะบัดชัยโบราณ (กลองปู่จา) และ 4. ฐานนาฏยลีลาล้านนา กำลายไต้ลื้อ ที่เน้นให้ความสำคัญในการสืบทอด ประเพณีวัฒนธรรมด้านศิลปวัฒนธรรมและเป็นการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้มีพื้นที่การแสดงออกในพื้นที่ชุมชนของตนเอง

โครงการจุดประกายด้วยเสียงดนตรี เพื่อเยาวชนชายในสถานพินิจ

ที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกาญจนาภิเษก เกิดกิจกรรมการแสดง Mini Concert ภายใต้กิจกรรม ในโครงการจุดประกายด้วยเสียงดนตรี เพื่อสร้างลานดนตรีให้เยาวชนชายในสถานพินิจขึ้น มีรายการบรรเลงกีตาร์พร้อมขับร้องของครูผู้สอน และรายการบรรเลงกีตาร์ของตัวแทนกลุ่มเยาวชน 4 บ้าน ได้แก่ 1. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกาญจนาภิเษก 2. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านลiria 3. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านอุเบกษา 4. ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านมูทิตา และการแสดงรวมวงของเยาวชนทั้ง 4 บ้าน ...หลังจากมีการฝึกอบรมมีการจัดการแสดงเพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มเป้าหมาย และเห็นพัฒนาการในการเรียนรู้ดนตรีที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

โครงการการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ

ที่มหาวิทยาลัยบูรพา มีโครงการการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ “Communication Perspective : Social Connection in the Age of Digital Technology Practice” ครั้งที่ 15 ซึ่งงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์วิจัยและวิชาการ ร่วมสร้างเครือข่ายที่ีระหว่างนักวิชาการ นักวิจัย และกลุ่มวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อพัฒนา และสร้างสังคมที่มีสุขภาวะที่ดีจากการมีสื่อที่มีคุณภาพ ตลอดจนพัฒนาผลงานทางวิชาการ และต่อยอดได้ในอนาคต

กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตสื่อหนังสือสั้นสูง

ที่พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไทยเบ็ง ต.โคกสูง จ.ลพบุรี มีกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการผลิตสื่อหนังสือสั้นสูง ที่เป็นการจัดการศึกษาบนฐานชุมชนตำบลโคกสูง ปี 3 เพื่อเสริมทักษะการผลิตสื่อหนังสือสั้นให้กับกลุ่มเด็กเยาวชนในพื้นที่ เน้นนำองค์ความรู้ที่ได้มาพัฒนาเพื่อผลิตหนังสือสะท้อนภาพชุมชน และวิถีชีวิตของคนในชุมชนตามมุมมองของเด็กและเยาวชนในชุมชน เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงและจุดประกายในการพัฒนาชุมชนร่วมกัน

กิจกรรมลงพื้นที่หมู่บ้านขอบด้ง

ปิดท้ายที่ ต.ม่อนปิ่น อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ ด้วยกิจกรรมลงพื้นที่หมู่บ้านขอบด้ง เพื่อหาข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนเพิ่มเติมกับหมุดแหล่งเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยว วางแผนเรื่องการทำเอกสารประกอบการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านขอบด้ง และกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนดารอาาง

เครือข่าย “ศิลปวัฒนธรรม” อัปเดต

“พื้นที่สร้างสรรค์”

ด้วยสายใยสื่อ

ศิลปวัฒนธรรมชุมชน ปี 3

โดยนางเตือนใจ สิทธิบุรี ผู้ประสานงานโครงการพื้นที่สร้างสรรค์ ด้วยสายใยสื่อศิลปวัฒนธรรมชุมชน จ.พัทลุง เล่าว่า ในปีที่ 1 ชาวชุมชนบ้านคลองกระอาณ ม.14 ต.นาปะขอ อ.บางแก้ว จ.พัทลุง เป็นชุมชนขนาดกลางที่มีประชากรจำนวน 168 ครัวเรือน นับถือศาสนาอิสลามมากถึง 98% มีพื้นที่ติดกับทะเลสาบสงขลา ลักษณะที่ดินเป็นที่ดินปนทราย วิถีของชาวบ้านจึงประกอบอาชีพประมงขนาดเล็ก และปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น แตงโม และอาชีพรับจ้างตามโรงงานในตัวเมืองหาดใหญ่ จ.สงขลา สำหรับลักษณะบ้านเรือนจึงมีการก่อสร้างที่อยู่ติดหนาแน่นเป็นหย่อมๆ ชาวบ้านที่นี่รายได้หลักจึงเกิดอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ

“เมื่อผู้ปกครองต้องประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงปากท้องของสมาชิกในครอบครัวที่มีจำนวนลูกหลานคนในวิถีของมุสลิม การดูแลเอาใจใส่บุตรหลานจึงมีไม่ทั่วถึง เด็ก เยาวชนจำนวนมากที่ต้องออกจากสถานศึกษาก่อนเวลาอันควร การท้องอันไม่พึงประสงค์ในเด็กวัยรุ่น การติดโรคร้ายจากการมีเพศสัมพันธ์และการเสพยาเสพติด รวมทั้งการไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของเหล่าสมาชิกในชุมชน ประกอบกับที่ผ่านมาก่อเกิดพายุฝนที่ตกอย่างหนักติดต่อกันหลายเดือน น้ำท่วมซ้ำซาก ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพประมงและปลูกผักได้

จากปีที่ 1 ในการดำเนินงานในพื้นที่ ม.14 บ้านคลองกระอาณ ต.นาปะขอ อ.บางแก้ว จ.พัทลุง โดยมีการเชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเกาะกัง เมืองด้วยศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเกาะกังมีบริบทชุมชนและรูปแบบการดำเนินงานในชุมชนมีความใกล้เคียงกับบ้านคลองกระอาณ ทำให้การขับเคลื่อนโดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง รู้จักค้นหาปัญหาของตนเอง แก้ปัญหาเอง ทำให้การทำงานเป็นไปด้วยความสุขและมีส่วนร่วมของคนทุกภาคส่วน

ความยากจนที่มีเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ยิ่งถ้าโหมเข้ามาอย่างหนัก ความทุกข์ยากของผู้คนในชุมชนจึงแผ่กระจายไปทั่วถึงทุกกลุ่ม คน ทุกวัย...ความสุขหายไปไหน? ทุกคนถามหา..."

การเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับเปลี่ยนการปรับทุกข์จากที่บ้าน จากชั้นน้ำชา มาเป็นที่ศาลาหมู่บ้าน มาเป็นเวทีชุมชนเป็นเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยนความทุกข์ยากร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้ จึงเพิ่มขึ้น การที่สมาชิกในชุมชนเห็นถึงสภาพปัญหาของชุมชนว่าต้องมีการร่วมมือเพื่อร่วมแก้ปัญหาด้วยกัน อาจจะต้องใช้เวลามากมายในการร่วมกันทำงานพลิกฟื้นความสุขที่เคยมี โดยอาศัยภูมิปัญญา สื่อศิลปะวัฒนธรรมชุมชนที่เคยมีในอดีต เช่นการจัดสานเครื่องมืองอประมงขนาดเล็ก การทำลาดตายเรือ การต่อเรือเพื่อล่องเล มาเป็นเครื่องมือ โดยใช้เด็กเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้เด็ก เยาวชนของชุมชน ปลอดภัยจากภัยที่มองไม่เห็นจากรอบข้างที่ล่องทำร้ายเด็ก เยาวชนที่มีภูมิคุ้มกันอ่อนแอ การให้เด็กรวมกลุ่มทำกิจกรรม สืบค้นเรื่องราวอันงดงามที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งงานจัดสานเครื่องมืองอประมงที่ในปัจจุบันต้องห่อหุ้มจากที่อื่น ทั้งที่ในชุมชนยังมีผู้สูงอายุหลายคนยังคงจำ งานฝีมือในการจัดสานได้ งานลาดตายของเรือที่ออกไปประกอบอาชีพตามท้องทะเลหรือสื่อศิลปะแขนงต่างๆ ที่ผูกพันอยู่กับความซราของผู้คนที่มืออยู่ในชุมชน

นางเตือนใจ สิริทธิบุรี เล่าต่อว่า จากปีที่ผ่านมากลางทบทวน เล่าเรื่อง การทดลอง สานิต ในสื่อศิลปะที่มีอยู่ได้เป็นเครื่องมือให้เด็ก เยาวชน คนในชุมชน ผู้สูงอายุได้มีพื้นที่ในการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งเรื่องความทุกข์ สุข ทั้งเรื่องภาพประกอบอาชีพ เรื่องปฏิทินฤดูกาลซึ่งส่งผลต่อการประกอบอาชีพ การออกทะเล การปลูกพืชผักอย่างไรให้สอดคล้องกับหน้าฝนที่จะมาเยือน การเลี้ยงลูกให้แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ การจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน รวมทั้งพัฒนาอาชีพ โดยมีเวทีการจัดทำแผนแม่บทชุมชน มีสมาชิกในชุมชนเป็นผู้กำหนด ค้นหาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน มีการใช้กลไกจากเครือข่ายสื่อศิลปวัฒนธรรมชุมชนพื้นที่ต่างที่มีอยู่ทั่ว มาช่วยเติม เติมในส่วนที่ชุมชนต้องการ (ตามรายงานการติดตามประเมินผล ปี 2555)

ปีที่ 2 เพื่อให้การดำเนินงานที่ต่อเนื่องจึงได้มีการต่อยอดตามที่ชุมชนต้องการ จากการทำได้มีการค้นหาทุนในชุมชน จนพบ และได้มีการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตนเอง โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นทุนเดิมของชุมชนให้เป็นที่นิยม เสริมองค์ความรู้ชาวบ้านให้เข้มแข็ง รวมทั้งประเด็นเด็กเยาวชนที่ต้องค้นหาเพิ่มศักยภาพและสร้างแกนนำรุ่น 2 ต่อไป สื่อศิลปวัฒนธรรมในชุมชนที่มีอยู่มากมายมาปีที่ 2 การผลิตสื่อเพื่อเกษมเผยแพร่โดยมีแกนนำชุมชนและแกนนำเด็ก เยาวชนในชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ การพัฒนากลุ่มองค์กรผู้กำบังขึ้น มีการกำหนดวาระของชุมชนร่วมกันในการผลักดันให้มีความชัดเจนของชุมชนร่วมกันของคนที่ 3 ไว้เพื่อให้เด็กเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ 2 เดือน/1 ครั้ง จึงเป็นกิจกรรมทางเลือกที่ทุกคนในชุมชน มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

พอมานี้ที่ 3 นั้นนางเตือนใจ สิริทธิบุรี บอกว่า จากการดำเนินการมาตั้งแต่ ปีที่ 1-2 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในชุมชน พื้นที่ใกล้เคียงและพื้นที่เครือข่ายได้มีความต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงในชุมชนขยายไปสู่พื้นที่อื่นๆ โดยใช้พื้นที่คลองกะอาน ต.นาปะขอ อ.บางแก้ว จ.พัทลุง เป็นพื้นที่ต้นแบบที่สมาชิกในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และทำสำคัญเด็กเยาวชน ในชุมชนและเครือข่ายเยาวชน ที่ได้มีภาพที่ผลผลิตภายในปีที่ 2 เป็นกลุ่มผลเมืองเพื่อกาขเปลี่ยนแปลง ที่สามารถลุกขึ้นมาทำชุมชนตนเองได้ กำหนดทิศทางการพัฒนาหมู่บ้านตนเองได้ เป็นต้นแบบให้กับเด็ก เยาวชนที่มาจากชุมชนอื่นๆ ได้ โดยใช้สื่อศิลปวัฒนธรรมชุมชน เป็นเครื่องมือ

ในปีที่ 3 นี้จึงได้ขยายแนวคิดโดยใช้ ปีที่ 1-2 เป็นต้นแบบในการขับเคลื่อนชุมชนโดยใช้สื่อศิลปวัฒนธรรมชุมชนเป็นเครื่องมือเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเหมือนเดิม โดยใช้ 3 แผนบูรณาการร่วมกัน 1+2+5 โดยได้มีการขยายพื้นที่เชื่อมโยงกับแผนศิลปวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาสร้างความฉลาดรู้ด้านสุขภาพ ธรรมชาติและเรื่องนกเหล่า บุหรี่ และแผนงานศิลปวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาโยบายและ พื้นที่ต้นแบบ "ชุมชนเมือง 3 ดี วิถีสุข สื่อดี พื้นที่ดี ภูมิดี" ใน 3 ตำบล เพื่อเป็นตำบลนำร่อง 4 ตำบล คือ ตำบลนาท่อม ต.เขาเจ็ยก ต.นาปะขอ และ ต.นาโหนด โดยมีสื่อชุมชนเป็นของตนเอง รวมทั้งสร้างเครือข่ายเพิ่มกระจายในพื้นที่ จ.พัทลุง ซึ่งมีสื่อศิลปะ ทั้งทางด้าน สื่อพื้นบ้าน สื่อสมัยใหม่ นักคิด นักเขียน คมศรี เพื่อทำสื่อเพื่อกาขเปลี่ยนแปลงให้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก เยาวชน กลุ่มคนสนใจทั่วไป โดยทั้งการร่วมฟื้นฟูสื่อพื้นบ้านในชุมชน การร่วมสืบค้นสายอักพื้นบ้าน และการใช้สื่อสมัยใหม่ที่นำชุมชนไปสู่กาขเปลี่ยนแปลง การร่วมกับเครือข่ายและบูรณาการที่นำสื่อไปสู่การจัดกาขเมือง 3 ดี โดยใช้เด็กเป็นศูนย์กลางให้เขาปลอดภัยจากภัยที่มองไม่เห็นรอบข้างที่ล่องทำร้ายเด็ก เยาวชนที่มีภูมิคุ้มกันอ่อนแอ การให้เด็กรวมกลุ่มทำกิจกรรม สืบค้นเรื่องราวอันงดงามที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งงานจัดสานเครื่องมืองอประมงที่ในปัจจุบันต้องห่อหุ้มจากที่อื่น ทั้งที่ในชุมชนยังมีผู้สูงอายุหลายคนยังคงจำ งานฝีมือในการจัดสานได้ งานลาดตายของเรือที่ออกไปประกอบอาชีพตามท้องทะเลหรือสื่อศิลปะแขนงต่างๆ ที่ผูกพันอยู่กับความซราของผู้คนที่มืออยู่ในชุมชนจึงเกิดขึ้นในปี 3 นี้

แน่นอนว่าเมื่อถึงกิจกรรมในปีที่ 3 นี้มีการขับเคลื่อนไปจนจบกิจกรรม นางเตือนใจ สิริทธิบุรี บอกทั้งท้ายไว้ว่า จะเกิดเครือข่ายพื้นที่นำร่อง ตำบล 3 ดี วิถีสุข : สื่อดี พื้นที่ดี ที่สามารถทำให้สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของสื่อศิลปวัฒนธรรมที่มีมากขึ้น และในที่สุดเด็กและเยาวชนในชุมชนจะก้าวมาเป็นแกนนำเด็ก เยาวชน รุ่น 2 ต่อไปได้อย่างแน่นอน...

เพราะเราเชื่อว่า **สายใยสื่อศิลปวัฒนธรรม**
ไม่มีวันจะสูญหายถ้าเราทุกคนรวมกันเป็นหนึ่งเดียว

กลุ่มลูกตามแบบฉบับของคุณแม่ทั้งสี่ ปี 1

การทำงานม้วนพันกัน จากคนในชุมชน ปี 1

การแสดงดีเร่อร์สูงของเด็กชุมชน คลองกระอาน ปี1

นิทรรศการมีชีวิต ปี 1

“กินอ้อผญาปัญญา”

กลุ่มสายคำ ร่วมกับเทศบาลตำบลไชยปราการจัดพิธีไหว้ครูศาสตร์ศิลป์แบบล้านนา กินอ้อผญาปัญญา ชั้นที่เทศบาลตำบลไชยปราการ อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ ในงานมีผู้เข้าร่วมพิธีทั้งหมดประมาณ 2,500 คน และมีผู้เข้าพิธีครอบเศียรครูจำนวนวงถึง 2,207 คน จากสมาชิก 4 ตำบล 25 หมู่บ้าน

โดยนายอาทิตย์ วงศ์สว่าง หรือ ครูต้น ประธานที่ปรึกษาของกลุ่มสายคำ บอกว่า กลุ่มสายคำ เราเห็นความสำคัญของงานศิลปวัฒนธรรม ศาสตร์ และศิลปะทุกแขนงที่สร้างความสุขทางกาย ความสุขทางใจ กลุ่มสายคำจึงได้ช่วยกันคิดค้นสรรสร้าง ศิลปวัฒนธรรมให้เป็นสื่อในการพัฒนา คือ ศิลปวัฒนธรรมมีความเชื่อและความศรัทธาที่ดั่งงาม ศาสตร์ศิลปะแขนงหนึ่งด้านการแสดง การดนตรี ถือเป็นเครื่องมือในการออกกกำลังกายได้เป็นอย่างดี โดยที่ไม่ต้องใช้เครื่องออกกำลังกายที่มีราคาแพง เช่น การรำยดาบ ฟ้อนเจิง การตีกลองสะบัดชัย สามารถบูรณาการไปสู่ภาวะแห่งความศรัทธาเป็นพลังปลอบอบายมุข สุราและยาเสพติด

เพราะกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมเป็น กลไกเชิงรุกด้านจิตใจให้มีความสุขและมีสุขภาพที่ดี อีกประการหนึ่ง เป็นการสนับสนุนเสริมพลังจิตใจ ต่อหน่วยงานที่ดูแลศิลปวัฒนธรรมอีกแรงหนึ่งที่จะ สร้างความเข้มแข็งให้มีความยั่งยืนมากขึ้น มีการใช้ ภูมิรู้ ภูมิธรรม ภูมิปัญญา ให้เป็นคุณประโยชน์ต่อ ชีวิตสืบไป

และไม่นานมานี้เอง กลุ่มสายคำ ได้จัดพิธี ไหว้ครูศาสตร์ศิลป์แบบล้านนา กินอ้อผญาปัญญา ขึ้นโดยเน้นให้เด็ก-เยาวชนได้สัมผัส ได้เห็น ได้ตระหนัก

รู้ซึ่ง ถึงคุณค่า มีความเชื่อ ศรัทธา สืบเนื่องกิจกรรม ลูกหลานจงมียุทธมาทำกิจกรรมศิลป์ล้านนา ร่วมกัน ร่วมแสดง ร่วมรำถวายครูล้านนา ซึ่งเป็นวิถีถิ่นเกิด ของตนเอง เกิดความกตัญญู รู้คุณค่าของศาสตร์ ศิลปล้านนา เข้าใจ ตระหนัก เคารพ ในบรมครู อาจารย์ผู้สอนสั่งวิชามานั่นเอง

ครูต้น ยังบอกอีกว่า กิจกรรมทั้งหมดที่จะ เกิดขึ้นหลังจากพิธีไหว้ครูนี้ นั้นยังมีอีกหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็น **ทางกาย** ซึ่งจะมีการบูรณาการมาเป็น ออกกำลังกายได้ เช่น การตีกลอง ฟ้อนดาบ **ทางจิต** จะ เน้นเรื่องความศรัทธาและความเชื่อภาคภูมิใจใน ศิลปวัฒนธรรมตน **ทางปัญญา** นั้นผู้ที่เข้าร่วม กิจกรรมจะสามารถใช้ข้อดีความรู้ภูมิปัญญาแทน วัฒนธรรมมาบูรณาการใช้กับชีวิตของตนได้ ส่วน **ทางสังคม** นั้นผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะสามารถใช้ ศิลปวัฒนธรรมส่วนนี้ไปเป็นเครื่องมือสร้างความ เข้มแข็งให้ชุมชนให้สัมพันธ์กับคำว่า ...ศิลป์สร้างสุข วัฒนธรรมสานสายใย ภูมิปัญญาไทยยั่งยืน...

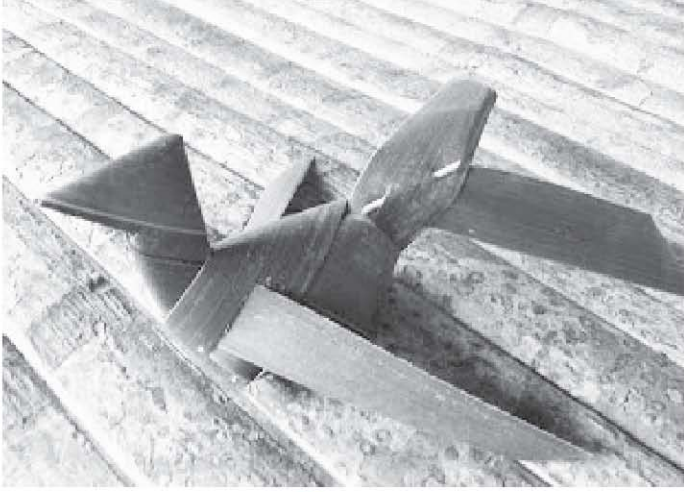
ซึ่งทั้งหมดนี้ครูต้นบอกชัดเจนว่า จะถ่ายทอด โดยไม่หวังวิชาสู่เด็ก - เยาวชน และผู้ที่สนใจให้ สืบสาน ไปยังรุ่นลูกรุ่นหลานผ่านกลุ่มทำงานที่ชื่อ ว่า “กลุ่มสายคำ” เพื่อไม่ให้สูญหายสืบไปแน่นอน...

▶ ครูต้น

▶ อุปกรณ์ใช้เคมีด และ ใบมะพร้าว 2 ใบ ก้าน เก็บไว้ด้วย

น.นก ใบมะพร้าว

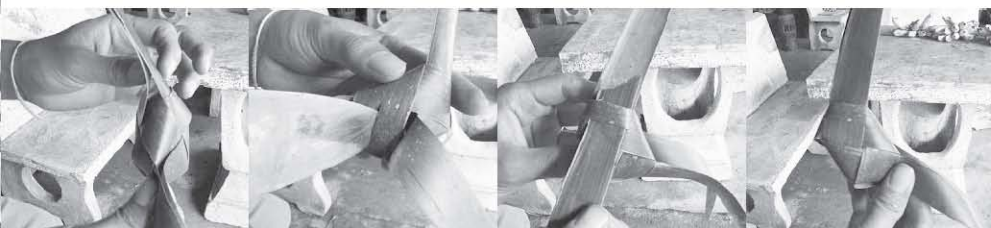
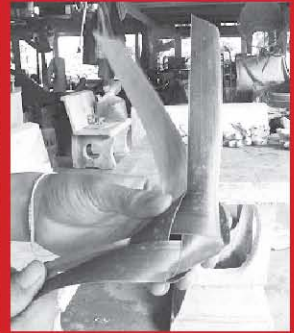
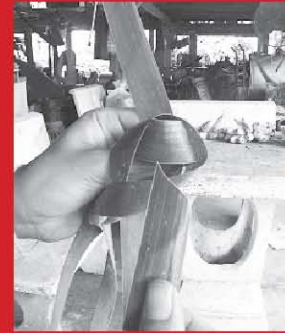
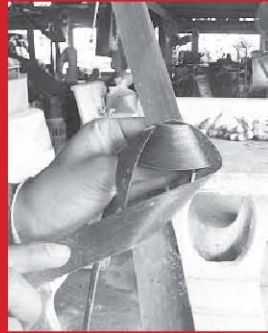
จากเสวนา สื่อบ้าน สื่อบุคคล ชุมชน เพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ในงานอบรมเชิงปฏิบัติการมหัศจรรย์สื่อสร้างสรรค์ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ผ่านมามี การสาธิตการทำนกใบมะพร้าว ซึ่งเป็นทั้งภูมิปัญญา และสื่อบ้าน ที่ได้ **ลูกกะ ลำไยจอร์** ราษฎรชาวบ้าน จากโคกสูง จ.ลพบุรี มาสาธิตการทำน ให้คุณครูจากทั่วประเทศนำ ไปเป็นสื่อเพื่อพัฒนาเด็กต่อไป

โดย **ลูกกะ ลำไยจอร์** บอกว่า นกใบมะพร้าวนี้ เป็นของเล่นชนิดหนึ่ง ที่นิยมสาน เป็นของเล่น ซึ่งการสานนั้นสามารถใช้วัสดุได้หลายชนิด เช่น ใบตาล ใบลาน และใบมะพร้าว เป็นต้น วัสดุที่นำมาสานกันมาก ทาง่าย คือ ใบมะพร้าว ซึ่งหาได้จากต้นมะพร้าวที่มีขึ้นใน ท้องถิ่น การสานเริ่มต้นที่**การเตรียมวัสดุอุปกรณ์** ที่ประกอบไปด้วย **1.ใบมะพร้าว 2.กรรไกร 3.มีดคัดเตอร์** ขั้นตอนการสานนั้นทำได้ไม่ยาก เริ่มจากนำใบมะพร้าว จำนวน 2 เส้น (ใช้สานเป็นตัวนก) โดยนำใบมะพร้าว ใบที่ 2 มาโค้งทับกันตามแบบแล้วนำใบที่ 2 ให้ปลายใบ สอดช่อง ของใบที่ 1

จากนั้นใบมะพร้าว ใบที่ 2 จับปลายด้านล่างโค้งลงมาใต้เส้นใบ ที่ 1 ปลายแรก แล้วทับปลายที่สอง

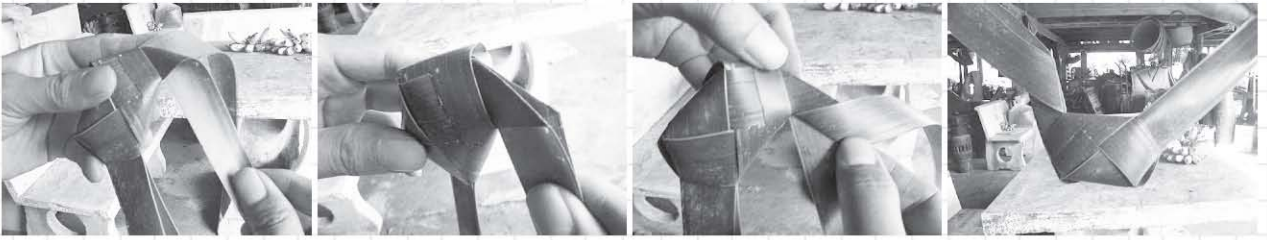
จับปลายใบที่ 2 โค้งขึ้นด้านบนอีกครั้งหนึ่ง จับปลายใบที่ 2 ที่อยู่ด้านบน ลงมาให้ปลายใบลงมาตรงกลาง จับปลายใบที่ 1 สอดขึ้นไปช่องด้านบน

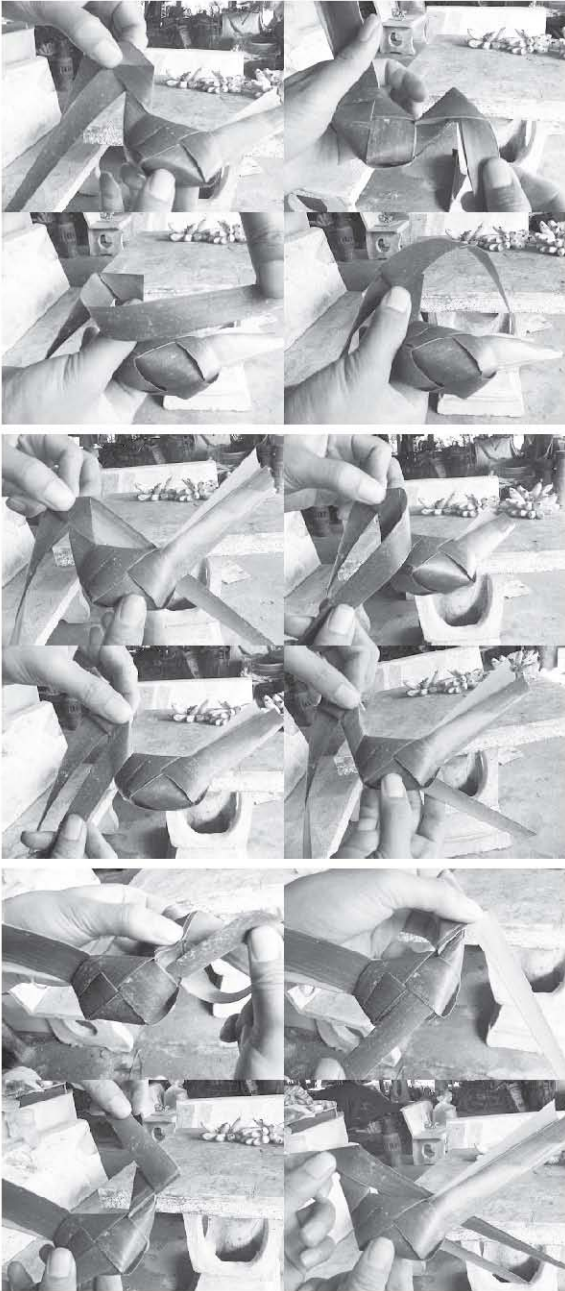
▶ จากนั้นใช้มือดึงปลายทุกเส้น ให้ได้รูปที่สวยงาม ใช้มีดคัดเตอร์ กรีดให้เป็นช่องเล็กๆ สำหรับสอด ปลายใบในแนบกับตัวนก ตัด ปลายทั้งสองข้างให้เป็นตัวนก

▶ เริ่มทำลำคองันงามระหง

▶ เห็นคองแล้วไข่มะ..ต่อไปก็หัว..

▶ เป็นหัวแล้ว..แต่ปลายที่เหลือละเค้าก็มีวิธีจัดการแปลงให้เป็นปีกซะ

▶ จะเหลากันมาเสียบให้ทางแบน..บาน ออกมาก็ได้ หรือจะเหลากัน มาเสียบไว้เป็นที่ถือให้ล้อเล่นลมก็เทไปอีกแบบ

ลองทำกันดูว่าทำได้หรือไม่..ไม่ยากเลย... ที่สำคัญยังประหยัดและสามารถช่วยสร้างพัฒนาการให้กับลูกหลานได้ด้วย...

‘ประลอง ปัญญา’

▶ **ภาพที่ 1**

ไขปัญหาประลองปัญญา ฉบับนี้เรามีเกมลับคิด ภาพมาฝากกัน... ครั้งนี้เราได้ภาพ "ต้น ศพด." มาจากหนึ่งในกิจกรรมของโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภายใต้โครงการมหัศจรรย์สื่อสร้างสรรค์ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเสริมทักษะและเปิดเวทีแลกเปลี่ยน การจัดกระบวนการเรียนรู้และพื้นที่สร้างสรรค์เพื่อพัฒนา เด็กเล็กให้เติบโตอย่างมีความสุขภายใต้ศรัทธาที่มุ่งกระบวนการ อบรมโดยใช้ยุทธศาสตร์ 3 ดี ประกอบด้วย **สื่อดี พื้นที่ดี และภูมิดี** สองบทความแตกต่างของภาพกันดีกว่าละ ว่าภาพ ทั้งสองภาพนี้มีจุดที่แตกต่างกันทั้งหมดกี่จุด

▶ **ภาพที่ 2**

หาเจอแล้วส่งภาพพร้อมคำตอบที่ถูกต้องพร้อมชื่อที่อยู่ชัดเจนเข้ามาที่

แผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ สสส

เลขที่ 128/409 ชั้น 37 อาคารพญาไท พลาซ่า ถนนพญาไท แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

(วงเล็บมุมซองว่า ไขปัญหาประลองปัญญา)

10 คนที่ตอบถูก (ด้วยการสุ่มจับรายชื่อ)

จะได้รับเสื้อยืดคอกมจากโครงการ “เด็กบันดาสใจ” ฟรี! มีให้สื่อถึง 2 แบบๆ ละ..

* ติดตามรายชื่อผู้ที่ตอบคำถามถูก และเฉลยของฉบับที่ผ่านมาได้ที่ www.facebook.com/art.culture.4h จ้า!!

ใบสมัครสมาชิกจุลสารศิลปสร้างสุข

กรุณากรอกรายละเอียดให้ครบทุกข้อ

(ไม่มีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น)

ชื่อ..... นามสกุล..... ชื่อหน่วยงานของท่าน.....

เบอร์โทรศัพท์..... เบอร์แฟกซ์..... อีเมล.....

ที่อยู่เพื่อจัดส่ง..... เลขที่..... ซอย..... ถนน.....

ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

(สามารถถ่ายสำเนาได้)

เตรียมพบกับ

เว็บไซต์ใหม่

ขอ ผลงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ สสส.

www.artculture4health.com

www.pings.in.th

จากผลงานเล็กๆ นานานจะค่อยๆ ใหญ่โตขึ้นจนโต